

Աշոտ Մելքոնյանի հրատարակած աշխատությունների ցանկ

1986

1. Երզրունի նահանգի Երզնկա գավառի ազգաբնակչությունը 19-րդ դ. 1-ին երեսնամյակին, ՀՀ ԳԱ ՊԻ երիտասարդ գիտաշխատողների 20-րդ նստաշրջանի զեկուցումների թեզիսներ (3-5 նոյեմբեր, 1986), Ե., 1986, էջ 16-18:
2. Տրապիզոն, Հայկական սովետական հանրագիտարան (ՀՍՀ), հ. 12, Ե., 1986, էջ 87:
3. Օրդուի գավառ, ՀՍՀ, հ. 12, էջ 592-593:

1987

4. Երզրունի (Կարինի) նահանգի ազգաբնակչության տեղաշարժերը 16-18-րդ դարերում, ՀՀ - ԳԱ ՊԻ երիտասարդ գիտաշխատողների 21-րդ նստաշրջանի զեկուցումների թեզիսներ (9 -11 դեկտեմբեր, 1987), Ե., 1987, էջ 10-12:

1988

5. Ազգաբնակչության տեղաշարժերը Երզրունի նահանգի Բայազետ, Դիադին, Խամուր և Ալաշկերտ գավառներում 19-րդ դ. առաջին երեսնամյակին, Լրաբեր հասարակական գիտությունների (ԼՀԳ), 1988, թիվ 5, էջ 13-24:
6. Էթնիկական տեղաշարժերը Երզրունի նահանգում 19-րդ դ. առաջին տասնամյակներին, ՀՀ ԳԱ ՀԱԻ երիտասարդ գիտնականների 8-րդ կոնֆերանսի թեզիսներ (19-21 ապրիլ, 1988), Ե., 1988, էջ 51-53:

1989

7. Армянское население области Эрзурум Западной Армении в первое тридцатилетие XIX века (историко-демографическое исследование), автореферат диссертации на соискание ученой степ. канд. ист. наук, Е., 1989, 18 с.

1990

8. Ախալցխա Հայկական համառոտ հանրագիտարան, (ՀՀՀ) հ. 1, Ե., 1990, էջ 98:
9. Ախալցխայի շրջան (ՀՀՀ) հ. 1, էջ 99:
10. Ախալքալաք (ՀՀՀ) հ. 1, էջ 99-100:
11. Ախալքալաքի շրջան (ՀՀՀ) հ. 1, էջ 100:
12. Կարծիքներ (Գիտության զարգացման հեռանկարների մասին), Միտք, Ե., 1990, 6 (9) դեկտեմբերի, էջ 1:

1991

13. Абялян Погос, Армянский вопрос, энциклопедия, Е., 1991, с. 7.
14. Алашкерт, Армянский вопрос, с. 19.
15. Амасия, Армянский вопрос, с. 22-23.
16. Аравкир, Армянский вопрос, с. 28-29.
17. Аракс, Армянский вопрос, с. 30.
18. Ардаган, Армянский вопрос, с. 31.
19. Ардвин, Армянский вопрос, с. 31-32.

20. Ахалкалак, Армянский вопрос, с. 67.
  21. Ахалцха, Армянский вопрос, с. 67-68.
  22. Баберд, Армянский вопрос, с. 70-71.
  23. Басен, Армянский вопрос, с. 74.
  24. Баязет, Армянский вопрос, с. 101.
  25. Вилайет, Армянский вопрос, с. 67-68.
  26. Гегамян Егише, Армянский вопрос, с. 109-110.
  27. Держан, Армянский вопрос, с. 161.
  28. Евфрат, Армянский вопрос, с. 171.
  29. Ерзнка, Армянский вопрос, с. 173.
  30. Каракилиса, Армянский вопрос, с. 191.
  31. Карс, Армянский вопрос, с. 193.
  32. Карсская область, Армянский вопрос, с. 194-195.
  33. Кеги, Армянский вопрос, с. 197-198.
  34. Кесария, Армянский вопрос, с. 200-201.
  35. Малатия, Армянский вопрос, с. 219-220.
  36. Олти, Армянский вопрос, с. 252.
  37. Самсун, Армянский вопрос, с. 287-288.
  38. Себастиийский вилайет, Армянский вопрос, с. 295-296.
  39. Себастиа, Армянский вопрос, с. 296.
  40. Спер, Армянский вопрос, с. 306.
  41. Сурмалу, Армянский вопрос, с. 308.
  42. Ташян Аковос, Армянский вопрос, с. 311.
  43. Тортум, Армянский вопрос, с. 315.
  44. Трапезунд, Армянский вопрос, с. 315-316.
  45. Трапезундский вилайет, Армянский вопрос, с. 317.
  46. Хнус, Армянский вопрос, энциклопедия, с. 332.
  47. Шапин-Гарахисар, Армянский вопрос, с. 340.
  48. Эрзрум, Армянский вопрос, с. 344-345.
  49. Эрзрумский вилайет, Армянский вопрос, с. 344-345.
- Ցեղասպանութեան պատմութիւնից, Ազատամարտ, Ե., 1991, 24 ապրիլ, էջ 4, 5, 9:
- Գետաշէնցիները Խանասորի արշաւանքուն, Ազատամարտ, Ե., 1991, 29 յունիսի, էջ 2:

1992

52. Ջավախքի գողգոթան, «Ազատամարտ», 1992, 24 ապրիլ:
53. Գետաշէնցիները Խանասորի արշաւանքուն, Ալիք, Թեհրան, 1992, 29 հունիս, էջ 2-3 և 2004, 25 հունիս, էջ 1-3:

1993

54. Karavayar / Kelpachar/ , Tierra de piedras para molinos, Armenia, Buenos Aires, jueves 24 de junio de 1993, էջ 5-8:
55. Հայկական Քարվաճառ եւ Աղահեճք գաւառները պատմութեան մէջ, Դրոշակ, Աթենք, 1993, 4 նոյեմբեր – 17 նոյեմբեր, թիվ 15, էջ 23-29:

56. Քարտեզի մեր գույները, Հայաստան, Ե., 1993, 4 մայիսի, թիվ 46, էջ 2, 5 մայիսի, թիվ 47, էջ 3:

57. Քելբաջարի և Լաչինի պատմությունից, Հայրենիքի ձայն, Ե., 1993, 28 մայիս, էջ 6, 15 հունիս, էջ 6:

1994

58. Երզրում. Երզրումի նահանգի հայ ազգաբնակչությունը 19-րդ դարի առաջին երեսնամյակին (պատմաժողովրդագրական ուսումնասիրություն), Ե., 1994:

59. 1918 թ. մայիսեան հերոսամարտերը եւ դրանց նախորդող դէպքերը, Ազատամարտ, 1994, 27 մայիսի-2 յունիսի, թիւ 21, էջ 6:

1995

60. Եղեռնի քաղաքականության ձևավորման ակունքները (15-րդ դարի վերջ – 1915 թ.), (պատմաժողովրդագրական ակնարկ Երզրումի նահանգի օրինակով), Հայոց ցեղասպանություն. պատճառներ և դասեր, հոդվածների ժողովածու, մաս 1, Ե., 1995, էջ 37-59:

61. Ջավախք. պատմական ակնարկ, Իրան-նամե, 1995, թիվ 6, 1996, թիվ 1, էջ 14-19:

62. Երզրում (Կարին) քաղաք (ՀՀՀ), հ. 2, Ե., 1995, էջ 238-239:

63. Երզրումի նահանգ (ՀՀՀ), հ. 2, էջ 239-243:

64. Բարձրարժեք ժողովածու հայկական հարցի և հայոց ցեղասպանության մասին, Հայաստանի Հանրապետություն, 1995, 23 ապրիլ, էջ 41:

1996

65. Աբեյան Պողոս, Հայկական հարց, հանրագիտարան, Ե., 1996, էջ 7:

66. Ալաշկերտ, Հայկական հարց, Ե., 1996, էջ 20:

67. Ախալցխա, Հայկական հարց, էջ 24:

68. Ախալքալաք, Հայկական հարց, էջ 25:

69. Ամասիա, Հայկական հարց, էջ 29-30:

70. Արաբկիր, Հայկական հարց, էջ 51-52:

71. «Արաքս», Հայկական հարց, էջ 53:

72. Արդահան, Հայկական հարց, էջ 54:

73. Արդվին, Հայկական հարց, էջ 54-55:

74. Բաբերդ, Հայկական հարց, էջ 70-71:

75. Բայազետ, Հայկական հարց, էջ 76:

76. Բասեն, Հայկական հարց, էջ 78:

77. Գեղամյան Եղիշե, Հայկական հարց, էջ 98:

78. Դերջան, Հայկական հարց, էջ 113:

79. Երզնկա, Հայկական հարց, էջ 122:

80. Եփրատ, Հայկական հարց, էջ 126-127:

81. Երզրում, Հայկական հարց, էջ 134-136:

82. Երզրումի նահանգ, Հայկական հարց, էջ 136-137:

83. Թորթում, Հայկական հարց, էջ 141:

84. Խնուս, Հայկական հարց, էջ 170:

85. Կարաքիլիսա, Հայկական հարց, էջ 177-178:

86. Կարս, Հայկական հարց, էջ 178-179:

87. Կարսի մարզ, Հայկական հարց, էջ 180-181:
88. Կեսարիա, Հայկական հարց, էջ 182-183:
89. Մալաթիա, Հայկական հարց, էջ 293-294:
90. Շապին Գարահիսար, Հայկական հարց, էջ 363-364:
91. Սամսուն, Հայկական հարց, էջ 397:
92. Սեբաստիա, Հայկական հարց, էջ 407:
93. Սեբաստիայի նահանգ, Հայկական հարց, էջ 407-408:
94. Սպեր, Հայկական հարց, էջ 420:
95. Սուրմալու, Հայկական հարց, էջ 422:
96. Տաշչյան Հակոբոս, Հայկական հարց, էջ 439:
97. Տրապիզոն, Հայկական հարց, էջ 442-443:
98. Տրապիզոնի նահանգ, Հայկական հարց, էջ 444-445:
99. Քըղի, Հայկական հարց, էջ 460:
100. Օլթի Հայկական հարց, էջ 463:

1997

101. Երկրից է սկսվում Էրզիրը. Ուղևորության դասերը, 02, Ե., 1997, 25 սեպտեմբեր, թիվ 38, էջ 11:

1998

102. Հայոց պատմություն, ուսումնական ձեռնարկ, Ե., 1998:
103. Ջալալքըլ հին եւ միջին դարերում, Հանդես ամսօրեայ, 1998, թիւ 1-12, էջ 325-344:
104. Եղեռնի քաղաքականության ձևավորման ակունքները (15-րդ դարի վերջ – 1915 թ.), (պատմաժողովրդագրական ակնարկ Էրզրումի նահանգի օրինակով), (նույն հոդվածի վերահրատարակված տարբերակը), Հայոց ցեղասպանությունը. ուսումնասիրություններ, Ե., 2001, էջ 35-55:
105. Ժողովրդագրական տեղաշարժերը Ջալալքըլում և Ախալցխայի գավառում 19-րդ դարի առաջին քառորդին, Իրան-նամե, 1998, թիվ 1-2-3, էջ 12-16:
106. Ջալալքըլի հիմնահարցը, ԼՀԳ, 1998, թիվ 3, էջ 17- 32:
107. Արևմտահայ տեղաշարժերը և ռուսական քաղաքականությունը 19-րդ դարի առաջին քառորդին, «Հայ-ռուսական հարաբերությունների պատմության հարցեր (նյութերի ժողովածու)», Ե., 1998, էջ 45-56:
108. Դիմանկար առանց դիմախեղման. Ժողովրդագրական տեղաշարժերը Ջալալքըլում և Ախալցխայի գավառում 19-րդ դարի առաջին քառորդին, Հզոր հայրենիք, 1998, 30 դեկտեմբեր, թիվ 25, էջ 3-4:
109. Էրզրումի նահանգի ժողովրդագրական պատկերը (16-րդ դ. – 20-րդ դ. սկիզբ), Հայկյանք, Լոս-Անջելես, 1998, 19-25 նոյեմբեր, էջ 10-11, 40-41:
110. Ջալալքըլ. պատմությունն ինչպես որ կա, Հզոր հայրենիք, 1998, 28 հոկտեմբեր, էջ 3-4, 4 նոյեմբեր, էջ 3-4:
111. Հայոց պատմության մեկ էջը. Ջալալքըլ, Բյուրակն, գրական հանդես, Աբովյան, 1998, հուլիս, թիվ 3, էջ 6-8:

1999

112. Ջալալքըլ. պատմության ուրվագծեր, Ե., 1999:

113. Ջաւախքի հիմնահարցը եւ հայ դատը, «Ազդակ», բացառիկ, Պէյրութ, 1999, 24 ապրիլ, էջ 106-114:
114. Ժողովրդագրական տեղաշարժերի միտումները Էրզումի նահանգում (16-րդ դ. սկիզբ - 20-րդ դ. սկիզբ), Պատմա-բանասիրական հանդես (ՊԲՀ), 1999, թիվ 2-3, էջ 122-129:
115. Գեղամյանց Յ., Կարապետ արքեպիսկոպոս (Կենսագրություն), Ե., 1999, առաջաբանի և ծանոթագրությունների հեղինակ:
116. История Армении с древнейших времен до наших дней, авторский кол., Е., 1999, гл. 10-15, ст. 101-142.
117. Pages of the Ethno-Demographic History of Javakhq, Ethnoregional Policy of Armenia and Georgia. Materials of Round Table April 16-19, 1999, Yerevan, p. 75-78:
118. Մեծավորը. այր մի Կարապետ արքեպիսկոպոս Բագրատունի անունով (ծննդյան 220 - ամյակի առթիվ), Հզոր Հայրենիք, 1999, 7-14 ապրիլ, էջ 6:
119. «Համագործակցություն». ու՞մ հետ և հանուն ինչի՞, Հայոց աշխարհ, 11 մարտի, 1999:

2000

120. Սուլբանական կառավարության քաղաքականությունն Արևմտյան Հայաստանում և արևմտահայ ժողովրդագրական տեղաշարժերի միտումները: Հայկական հարց. Հայկական հարցի միջազգայնացման 120-ամյակին նվիրված գիտաժողովի նյութեր (նոյեմբեր 1998), մատենաշար, թիվ 1, Ե., 2000, էջ 47-52:
121. Lessons of Armeno-Georgian Relations and the Current Situation, 2nd Armenian-Georgian Political and Intellectual Dialogue, Tbilisi and Yerevan, 12-14 april, 2000, London, 2000, p. 10-14.
122. Շիրինյան Ս., Ախալքալաքցիներ, առաջաբանի հեղինակ և խմբագիր, Ե., 2000:
123. Հայոց պատմություն, դասագիրք 5-րդ դասարանի համար, համահեղինակ Գ. Սարգսյանի հետ, թեմա 6-9, Ե., 2000, էջ 39-61:
124. Հայոց պատմություն, դասագիրք 8-րդ դասարանի համար, համահեղինակ Կ. Խուդավերդյանի հետ, թեմա 8, 13, Ե., 2000, էջ 80-89, 154-164:
125. Անմնացորդ նվիրում, անմար հավատ (Սերգեյ Շիրինյանի ծննդյան 80 ամյակի առթիվ), Հայաստանի կոմունիստ, 2000, 22-29 դեկտեմբեր, թիվ 50, էջ 5:
126. Уроки армяно-грузинских отношений, Ноев ковчак, Москва-Ереван, 2000, сентябрь, с.1, 3.

2001

127. Ախալքալաքի նահանգի վարչաժողովրդագրական պատկերը ըստ թուրքական հարկացուցակների (16-րդ դարի վերջ-18-րդ դարի սկիզբ), Հայոց պատմության հարցեր, Գիտական հոդվածների ժողովածու, հ. 2, Ե., 2001, էջ 26-40:
128. Հայկական կոտորածները Ախալքալաքի գավառում 1918 և 1921 թթ., Հայոց ցեղասպանության պատմության և պատմագրության հարցեր, գիտական աշխատություններ, թիվ 4, Ե., 2001, էջ 3-12:
129. Ջավախքի պատմական անցյալից, Գիտական աշխատություններ, հ. 3, Գյումրի, 2001, էջ 106-114:
130. Պատմություն, դասագիրք հանրակրթական դպրոցի 10-րդ դասարանի համար, Երևան, 2001, գլուխ 9, Արևելյան հարցը, § 1, 2, 3, էջ 97-108:
131. Уроки армяно-грузинских отношений и проблема Джавахка □□ Կանթեղ, գիտական հոդվածների ժողովածու հ. 2, Ե., 2001, էջ 166-179:

132. Javakhk, Asbarez daili, 2001, 11 August, էջ 4, 7:

133. Այսպես է եղել, Լեռնաշխարհ, Նինոծմինդա, 2001, նոյեմբեր, թիվ 4, էջ 2:

134. Անմնացորդ նվիրումով. Մեսրոպ արքեպիսկոպոս Աշճյանի ծննդյան 60 ամյակը, Հայաստանի Հանրապետություն, 2001, 10 հունվար, էջ 3:

135. Հայ պամաբանների իրական խնդիրները, Հայաստանի Հանրապետություն, 2001, 30 հոկտեմբեր, էջ 5 (համահեղինակ):

136. Ջավախքցիները արեւմտահայ ազատագրական պայքարում (19-րդ դարի վերջ, 20-րդ դարի սկիզբ), «Ավարայրի խորհուրդը» գիտաժողովի նյութեր, Ս. Մեսրոպ Մաշտոց դպրատուն, 24-26 մայիսի, 2001, էջ 79-81:

137. PVDՎՆ Սրվեստի Հիշ ՍԾճոՅոս ,ՆՆՃՇՈՇ ՃԾԲ ՀՕԹ
ՆՂՂՄյ սԾՎՇԲ ԿՕհԾՆՀ ԲՎզՄՎ ԿյոսԾՆ ԿՎօրԲ) ,նճկրԾԾ ԶրԹ րհՇՇՇ ՃԾԲ ՀՕԹ
.112 - 63 : , 2001 ,ՅՇրԹՆ ,(ՃՇօզօՇ ԲԿԾսՇ Սրվեստ
ԿԿԿ

2002

138. Ջաւախքի պատմութիւն, Հայրենի Ջաւախք, հողվածների ժողովածու, 5 մասից բաղկացած հողվածաշար, Պէյրուք, 2002, էջ 39-95:

139. Ջաւախքցիները արեւմտահայ ազատագրական պայքարում, Հայրենի Ջաւախք, հողվածների ժողովածու, Պէյրուք, 2002, էջ 96-107:

140. Հոգեւոր-եկեղեցական կեանքը Ջաւախքում, Հայրենի Ջաւախք, հողվածների ժողովածու, Պէյրուք, 2002, էջ 166-176:

141. Ջաւախքը եւ հայ ազգային-ազատագրական շարժումները, Կերոն – 2002, Ջաւախքեան գիտաժողովի նիւթեր, Ե. 2002, էջ 117-129:

142. Հայ-վրացական տարածքային խնդիրները և Օսմանյան Թուրքիան 1917-1918 թթ.», «Պատմություն», թիվ 1, Ե., 2002, էջ 62-76:

143. Ջավախքը 19-րդ դարում և 20-րդ դարի առաջին քառորդին (պատմաքննական ուսումնասիրություն), պատմական գիտությունների դոկտորի գիտական աստիճանի հայցման ատենախոսության սեղմագիր, Ե., 2002, 39 էջ:

144. Օսմանյան կառավարության ժողովրդագրական քաղաքականությունը որպես ցեղապանության դրսևորում ըստ Էրզրումի և Ախալցխայի նահանգների օրինակների, «Թուրքագիտական և օսմանագիտական հետազոտություններ», Ե., 2002, էջ 39-47:

145. Ակադեմիկոս Վլադիմիր Բարխուդարյան (ծննդյան 75-ամյակի առթիվ), ՊԲՀ, 2002, թիվ 3, էջ 299-302:

146. Վլադիմիր Խոջաբեկյան. Հայաստանի բնակչության վերարտադրությունը և տեղաշարժերը 19-20-րդ դարերում, 21-րդ դարի շեմին. Երևան, ՀՀ ԳԱԱ «Գիտություն» հրատ., 526 էջ (գրախոսություն), ՊԲՀ, 2002, թիվ 3, էջ 293-295:

147. Аветисян Г., Мелконян А., О научно-практической деятельности иностранного члена НАН РА Ричарда Ованнисяна, Голос Армении, 2002, 14 сентября, с. 1-4.

2003

148. Ջավախքը 19-րդ դարում և 20-րդ դարի առաջին քառորդին - Ե., «Ձանգակ – 97» հրատարակչություն, 2003, 544 էջ:

149. Ապրիլեան եղեռնի 88-րդ տարելիցի համազգային յուշահանդեսին դոկտ. Աշոտ Մելքոնեանի խօսքը, Արև, Գահիրե, 2003, 15 բնայիս, էջ 2, 16 մայիս, էջ 2:

150. The Demography of the Province of Erzerum: Sixteenth-Twentieth Centuries. Armenian Karin/Erzerum, Edited by Richard G. Hovannisian, California, 2003, pp. 134-145.

151. Պատմական ժողովրդագրությունը հայագիտության կարևոր բնագավառ, «Հայագիտության արդի վիճակը և նրա զարգացման հեռանկարները» հայագիտական միջազգային համաժողովի (Երևան, 2003, 15-20 սեպտեմբեր) զեկուցումների դրույթներ, Ե., 2003, էջ 56-57:

152. Գուգարաց աշխարհի Ջավախք գավառը. «Հայոց հին պատմության հիմնահարցեր. Հայկական լեռնաշխարհը հայոց և համաշխարհային քաղաքակրթության բնօրրան» գիտաժողովի զեկուցումների հիմնադրույթներ, Ե., 2003, էջ 33:

153. Армения в контексте внешней политики России в первой трети XIX века (некоторые аспекты), Вестник Российско-Армянского университета; гуманитарные и общественные науки, Ер., 2003, N 1, с. 14-17.

154. Իսլամական գիտականության և հայրենասիրության սահմանները. Մի աղմկահարույց, բայց շինծու պատմության մասին (համահեղինակներ՝ Վ. Բարխուդարյան և Բ. Հարությունյան), Հայաստանի Հանրապետություն, 26 դեկտեմբեր, 2003, էջ 5:

2004

155. Армяно-грузинские отношения: история и политика Ասպնջակ, 1-15 մարտ, էջ 8-10:

156. Ջավախք լեռնաշխարհը հայ գրականության մեջ. Ս. Սարգսյանի «Խաչված քաղաքը» վեպը, «Քո նահապետ ներկայությունը. Ջավախքն իր զավակին՝ Սկրտիչ Սարգսյանին», Ե., 2004, էջ 67-73:

157. Հայոց պատմության նոր բազմահատորյակի հրատարակությունը հայագիտության առաջնակարգ խնդիրներից է, Գիտություն, 2004, մարտ, թիվ 5, էջ 4:

158. Ներսես Աշտարակեցի կաթողիկոս և Կարապետ արքեպիսկոպոս Բագրատունի, Ներսես Աշտարակեցի պաշտպան հայրենյաց, գիտաժողովի հիմնադրույթներ, Ս. Մեսրոպ Մաշտոց դպրատուն, 4 հունիսի, 2004, էջ 17-18:

159. Հայաստանի պատմական ժողովրդագրության հիմնահարցեր. Հայկական լեռնաշխարհը հայ էթնոսի բնօրրան (այսուհետև՝ ՂՊԺՀ), Հայագիտական գիտաժողովի (2004 թ. հունիսի 17-19) զեկուցումների հիմնադրույթներ, Առաջաբան, Ե., 2004, էջ 6-7:

160. Սասունի 1904 թ. հերոսամարտը հարյուրամյա հեռավորությունից, ՂՊԺՀ, Ե., 2004, էջ 7-8:

161. Հայ բնակչության էթնոկրոնական դիմախեղման գործընթացներն Արևմտյան Հայաստանում 16-18-րդ դարերում, ՂՊԺՀ, Ե., 2004, էջ 43-45:

162. L'Arménie de l'Ouest dans la sphère des relations commerciales de l'Est et de l'Ouest, Armeniaca, études d'histoire et de culture arméniennes, textes réunies par Robert Dermeguerian, Marseille, 2004, p. 241-252.

163. ՀՀ Գիտությունների ազգային ակադեմիայի պատմության ինստիտուտի տնօրեն (ողջույնի խոսք), Ռազմավարական և ազգային հետազոտությունների հայկական կենտրոն: Տասնամյա հանրագումար, Ե., 2004, էջ 78-79:

164. Ուշագրավ աշխատություն. Ֆյոդր Ելիսեն. «Կազակները կովկասյան ճակատում 1914-1917», (գրախոսություն և աղբյուրագիտություն), Բանբեր Հայաստանի արխիվների (ԲՀԱ), Ե., 2004, թիվ 1, էջ 174-191:

165. Հայաստանի ազգային արխիվի տնօրեն Ա. Վիրաբյանին (շնորհավորական խոսք՝ Ազգային արխիվի 80-ամյակի կապակցությամբ), ԲՀԱ, 2004, թիվ 1, էջ 4-5:

166. Մեծ Հայքի Գուգարք աշխարհի Ջավախք գավառը, «Հայկական լեռնաշխարհը հայոց և համաշխարհային քաղաքակրթության բնօրրան» հայագիտական գիտաժողովի (Երևան, 2003, 13-15 նոյեմբեր) զեկուցումներ, Ե., 2004, էջ 201-221:

167. Առաջաբանի փոխարեն, «Հայկական լեռնաշխարհը հայոց և համաշխարհային քաղաքակրթության բնօրրան» գիտաժողովի զեկուցումներ, էջ 3-5:

168. Բարի ու նվիրական անուն՝ Մեսրոպ արքեպիսկոպոս Աշճյան, Հայաստանի Հանրապետություն, 2004, 4 դեկտեմբեր, էջ 5:

169. Պատմական ժողովրդագրությունը հայագիտության կարևոր բնագավառ, «Հայագիտության արդի վիճակը և զարգացման հեռանկարները», միջազգային համաժողով (Երևան, 15-20 սեպտեմբերի, 2003 թ.), զեկուցումների ժողովածու, Ե., 2004, էջ 237-242:

170. Историко-политическое значение присоединения Восточной Армении к России (1801-1828), Вестник Российско-Армянского университета; гуманитарные и общественные науки, Ер., 2004, N 2, с. 80-84.

171. Մեծ նուիրեալը, Հայրենիք, Բոսթոն, 2004, ամիս՝ նոյեմբեր-դեկտեմբեր, էջ 3, 14: Նույն հոդվածը տե՛ս Ազդակ, 2004, 11 նոյեմբեր, էջ 4:

2005

172. Նյութեր Ախալցխայի և Ախալքալաքի դպրոցների պատմությունից (19-րդ դար-20-րդ դարի սկիզբ), 178 էջ, Ե., 2005:

173. 1918 թ. մայիսյան գոյապայքարի պատմության նոր էջ, 1918 թ. մայիսյան հերոսամարտերի և Հայաստանի Առաջին Հանրապետության 85-ամյակին նվիրված գիտաժողովի նյութեր, Երևան, 2005, էջ 19-30:

174. Հայաստանը տարածաշրջանային գործընթացներում. պատմություն և արդիականություն, Տեսակետ, Ե., 2005, մարտ, թիվ 16, էջ 30-34, 51-54: Նույն հոդվածն արտատպված տե՛ս Ալիք, Թեհրան, 2005, 25 ապրիլի, էջ 4 և Ազդակ, 2005, 26 օգոստոս, էջ 8-11:

175. Լոռու և Ջավախքի հիմնախնդիրը (1917-1920 թթ.), Օրենք և իրականություն, 2005, թիվ 3, մարտ, էջ 6-10:

176. Հայ դատի և հայոց ցեղասպանության հետապնդման ու դատապարտման ռազմավարությունը, Մեծ եղեռն – 90, Հանրապետական գիտական նստաշրջանի նյութեր, Գյումրի, 2005, էջ 67-73:

177. 1915 թ. հայոց մեծ եղեռնը (Լռութիւն. Հրաման Կոստանդնուպոլսէն, գիրք 1, սցենարը՝ Ռուբէն Ծատուրեան, նկարիչ՝ Տիգրան, Սանգասարեան), Ե., էջ 47-49:

178. Մեծ նուիրեալը, Living Faith. The Life and Service of Archbishop Mesrob Ashjian, New York, 2005, p. 40-47.

179. Hrair Hawk Katcherian and Arch. Mesrob Ashjian, Yergir (Երկիր - Արևմտյան Հայաստան 1997-2002, լուսա- նկարների ալբոմ), Լուսանկարներու ծանօթագրութիւնները՝ Աշոտ Մելքոնեանի), Ե., 2005, էջ 15-240:

180. Հայաստանի անկախ պետականութեան գոյութեան պայմաններում Հայ դատի հետապնդման գործօցները եւ ռազմավարութիւնը, Համազգային ուխտի վերանորոգման 90 ամեակ (1915-2005), հրատարակութիւն Ալիք հաստատութեան, Թեհրան, 2005, էջ 4-9:

181. Հայ բնակչության էթնոկրոնական դիմախեղման գործընթացներն Արևմտյան Հայաստանում 16-18-րդ դարերում, Հայոց պատմության հարցեր, գիտական հոդվածների ժողովածու, թիվ 5 (2004 թ. հունիսի 17-19-ին կայացած «Հայաստանի պատմական ժողովրդագրության հիմնահարցեր» գիտաժողովի նյութեր), Ե., 2005, էջ 47-60:

182. Հայոց պատմության հարցեր, գիտական հոդվածների ժողովածու, թիվ 5, Առաջաբան, էջ 3-4:
183. Հայոց մեծ եղեռնը (համահեղինակ Հովհ. Այվազյանի հետ), Ասպնջակ, 2005, 1-30 ապրիլի, թիվ 4, էջ 4-9:
184. Առաջաբանի փոխարեն, Իսոյան Ա., Սամցխե-Ջավախքի նշանավոր հայորդիները, հ.1, Ե., 2005, էջ 5-7:
185. Հայաստանում Հայագիտական կենտրոն ստեղծելու մասին, Գիտություն, 2005, հոկտեմբեր, թիվ 8, էջ 2:
186. Եւ հոգեբանօրէն, եւ ռազմավարութեան ու հայեցակարգային առումով լիովին պէտք է պատրաստ լինենք 21-րդ դարի մարտահրաւերներին, «Հայ դատն այսօր» խորհրդածողովում ներկայացւած զեկոյցներ, Ալիք, 2005, 29-31 հոկտեմբեր-1 նոյեմբեր, էջ 3: Տե՛ս նաև «Ալիք» բացառիկ, 2005, 31 դեկտեմբեր, թիւ 279, էջ 96-101 և Հայ դատն այսօր, յօդւածների ժողովածու, Թեհրան, 2005, էջ 87-97:
187. Ջավախքի տեղանունների հարցի շուրջ, Հայոց պատմության հարցեր, գիտական հոդվածների ժողովածու, թիվ 6, Ե., 2005, էջ 46-62:
188. Հայկական Աղահեճք և Վայկունիք գավառները «Լաչին-Քելբաջար» աշխարհաքաղաքական սեպի վերածվելու պատմությունից, 20-րդ դարասկզբին ԼՂՀ Քաշաթաղի շրջանի հայկական գյուղերի բնակիչների բռնի տեղահանման 100-ամյակին նվիրված գիտածողովի նյութերը, Բերձոր, 2005, էջ 70-82:

2006

189. Ջավախքը պատմության հերթական մարտահրավերի առջև, Ջավախքը 21-րդ դարի մարտահրավերներին ընդառաջ (խորհրդածողովի նյութերի ժողովածու), Ե., 2006, էջ 54-63:
190. Հայ լեզուն որպէս ազգապահպանումի միջոց, պետական հիմքի վրայ եւ առկայ կարելիութիւններու օգտագործում, Հայեցի դաստիարակութիւն եւ հայերէն լեզուի ուսուցում, ՀԲԸՄ խորհրդակցական համագումար, Գահիրէ, 2006, 14 ապրիլ, էջ 22-27: Տե՛ս նույնը The Armenian Language as a Means of Survival: Historical Perspective and Profiting from Existing Possibilities, Armenian Education and Armenian Language Teaching, AGBU Seminar, Cairo, 2006, 14 april, p. 18-23.
191. Джавахкцы в борьбе за Еркир, Анив, N 2, Москва, 2006, с. 86-91.
192. Հայ-վրացական սահմանային խնդիրը 1917-1920 թուականներին, Արարատ, Պէյրուք, 2006, 1 յունուար, էջ 3-10:
193. Համշէն. պատմա-աշխարհագրական ակնարկ (16- 20-րդ դարեր), Ազդակ, Պէյրուք, 2006, 1 յունուար, էջ 53-56:
194. Արցախ - Ջավախք. պատմական զուգահեռներ, «Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետություն. անցյալը, ներկան և ապագան», միջազգային գիտածողովի զեկուցումների հիմնադրույթներ, Ե., 2006, էջ 88-89:
195. Ներսէս Ե Աշտարակեցի կաթողիկոս և Կարապետ արքեպիսկոպոս Բագրատունի (կենսագրական զուգահեռներ), Էջմիածին, 2006, յուլիս-օգոստոս, էջ 129-134:

2007

196. Երկու խօսք, Ներսիսեան Ա., Ռուբէն, Ե., 2007, էջ 4-7:

197. Արցախ - Ջավախք. պատմական զուգահեռներ, «Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետություն. անցյալը, ներկան և ապագան», միջազգային գիտաժողովի զեկուցումների նյութեր, Ե., 2007, էջ 145-158:
198. Hemşin. Tarih-coğrafya bakışı (16.-20. yy.), Hemşin ve hemşinli ermeniler (konferans makaleleri), Yerevan, 2007, s. 26-36.
199. Արևմտյան Հայաստանի ճամփաներով (համահեղինակ Ա. Խաչատրյանի, Կ. Խաչատրյանի և Վ. Մելիքյանի հետ), Գիտահետազոտական աշխատանքի ուղեծրում (դասախոսների գիտական զեկուցումների ժողովածու՝ նվիրված համալսարանի 15-ամյակին, պրակ երրորդ), «Հրաչյա Աճառյան» համալսարան, Ե., 2007, էջ 74-83:
200. Մենք կորցրեցինք մեծ հայի, Եվիրյալը (վարչապետ Անդրանիկ Մարգարյանի մասին), Ե., 2007, էջ 341-344:
201. Առաջաբանի փոխարեն, Մեր դժուար ժամանակների մեծ հայը. Մերոպ արքեպիսկոպոս Աշճեան, (կազմողներ՝ Աշոտ Մելքոնեան, Յովիկ Սկրտիչեան, Հռիփսիմե Աշճեան), «Մերոպ արքեպիսկոպոս Աշճեան» մատենաշար, թիվ 1, Ե., 2007, էջ 3-4:
202. Բարի ու նուիրական անուն՝ Մերոպ արք. Աշճեան, Մեր դժուար ժամանակների մեծ հայը. Մերոպ արքեպիսկոպոս Աշճեան, Ե., 2007, էջ 38-40:
203. Javakhk in the 19th Century and the 1st Quarter of the 20th Century (A Historical Research), Yerevan, 2007, 256 pages.
204. Ակադեմիկոս Վլադիմիր Բարխուդարյան. ծննդյան 80-ամյակի առթիվ (համահեղինակ ՀՀ ԳԱԱ նախագահ Ռ. Մարտիրոսյանի հետ), Ազգ, 2007, 25 սեպտեմբեր, էջ 8:
205. Վաստակաշատ պատմաբանը. ակադեմիկոս Վլադիմիր Բարխուդարյանի ծննդյան 80-ամյակը (համահեղինակ ՀՀ ԳԱԱ նախագահ Ռ. Մարտիրոսյանի հետ), Գիտություն, 2007, սեպտեմբեր, թիվ 5, էջ 2:
206. Ջավախք, Armenia. Örmény kulturális, közéleti folyóirat, Budapest, 2007, november, էջ 13-15:
207. Ակադեմիկոս Վլադիմիր Բարխուդարյան (ծննդյան 80-ամյակի առթիվ), (համահեղինակ Պ. Չոբանյանի հետ) ՊԲՀ, 2007, թիվ 3, էջ 260-268:

2008

208. Հայոց պատմություն. հնագույն ժամանակներից մինչև մեր օրերը (համահեղինակ Է. Լ. Ղանիելյան), Ե., 2008, էջ 221-351:
209. Հայաստան աշխարհի անմահության խորհուրդը, Երևակ, Ե., 2008, ապրիլ, թիվ 1/3, էջ 42-43:
210. Ջավախքը հին և միջին դարերում, (պատմական ակնարկ), Ազդարար, Կալկաթա-Վանաձոր, 2008, թիվ 3 (21), էջ 23-25:
211. Արարատ. Հայոց անմահության խորհուրդը, Ե., «Տիգրան Մեծ» հրատ., 2008, 96 էջ + 114 լուսանկար:
212. Հայաստանը պետական գաղտնի փաստաթղթերում (1922-1929 թթ.), կազմող և առաջաբանի հեղինակ՝ Վ. Ղազախեցյանի հետ, Ե., «Գիտություն» հրատ., 2008, 352 էջ:
213. Արևմտյան Հայաստանում օսմանյան իշխանությունների ժողովրդագրական քաղաքականության միտումները (XVI դ. - XIXդ. սկիզբ), Հայկական պահանջատիրության հիմնահար-

ցերը, 2008 թ. ապրիլի 19-21-ին Կիպրոսում անցկացված միջազգային գիտաժողովի գիտական զեկուցումների ժողովածու, Մոսկվա, 2008, էջ 108-125:

214. Վաստակաշատ հայագետի արգասաբեր ուղին. ակադեմիկոս Զրաչիկ Սիմոնյանի ծննդյան 80-ամյակի առթիվ (Է. Սիմասյանի հետ), Ազգ, 2008, 9 դեկտեմբեր, էջ 4 :

215. Հայ-վրացական պատերազմը (1918 թ. դեկտեմբեր), պատմական քարտեզ, մասշտաբ 1:550 000, «Հայաստանի ազգային ատլաս», հ. Բ, Ե., 2008, էջ 100:

2009

216. Ներածություն. «Հայոց պատմություն» առարկայի մասին (Հայոց պատմություն. 10-րդ - դասարան, հումանիտար հոսքի դասագիրք, գլխ. խմբագիրներ՝ Աշոտ Մելքոնյան, Արամ Սիմոնյան), Երևան, Ջանգակ, 2009, էջ 3–6:

217. Հայկական քաղաքակրթության ձևավորման պատմաաշխարհագրական պայմանները (Հայոց պատմություն. 10-րդ դասարան, հումանիտար հոսքի դասագիրք,), Երևան, 2009, էջ 6-8:

218. Ներածություն. «Հայոց պատմություն» առարկան ավագ դպրոցում (Հայոց պատմություն. 10-րդ դասարան, ընդհանուր և բնագիտամաթեմատիկական հոսքեր, գլխ. խմբագիրներ՝ Աշոտ Մելքոնյան, Արամ Սիմոնյան), Երևան, Ջանգակ, 2009, էջ 3–6:

219. Հայկական քաղաքակրթության ձևավորման պատմաաշխարհագրական պայմանները (Հայոց պատմություն. 10-րդ դասարան, ընդհանուր և բնագիտամաթեմատիկական հոսքեր), Երևան, 2009, էջ 6-8:

220. Հայոց պետականությունը 11-14-րդ դարերում (Հայոց պատմություն. 10-րդ դասարան, ընդհանուր և բնագիտամաթեմատիկական հոսքեր), Երևան, 2009, էջ 167-174:

221. Արևմտյան Հայաստանում օսմանյան իշխանությունների ժողովրդագրական քաղաքականության միտումները (XVI դար – XX դարի սկիզբ), Արևմտահայության պահանջատիրության հիմնախնդիրները գիտագործնական միջազգային գիտաժողով, Կիպրոս-Նիկոսիա, 18-19 ապրիլի 2008 թ., գիտական զեկուցումների ժողովածու, Ե., 2009, էջ 107-120:

222. Tendencies of Demographic Policy of the Ottoman Authorities in Western Armenia (XVI century – beginning of the XX century), The Main Issues of Western Armenians Claims (International Research and Practical Conference, Cyprus, Nicosia, April 18-19, 2009, p. 101-116.

223. «Հայոց պատմություն» առարկան ավագ դպրոցում, Հայոց պատմություն. 10-րդ դասարան, ընդհանուր և բնագիտամաթեմատիկական հոսքեր (ԸԲՄՀ), Երևան, Ջանգակ, 2009, էջ 3-6:

224. Միացյալ Հայաստանի հռչակագրի պատմական խորհուրդը, Միացյալ Հայաստանի հռչակագրի պատմական խորհուրդը, Հանրապետական գիտաժողովի նյութեր, Վանաձոր 2009, էջ 4-8:

225. Ethno-Religious Processes and the Problem of the Regional Identity, 4th International Conference “Via Egnatia: Peoples and States – Cultur, Political, Regional Identities in the Past and Today“, Abstracts of Papers, Tbilisi, 2009, p. 64-65.

226. Тенденции демографической политики османских властей в Западной Армении (XVI в. - начало XX в.), Основополагающие правые требования западного армянства (международная научно-практическая конференция), Москва, 2009, с. 110-125.

227. Ջավախքի պատմությունը, Ջավախք, Վաչիան, հասարակական հանդես, 2009, թիվ 1, էջ 7-12:

228. Ռուբեն Սաֆրաստյան, Օսմանյան կայսրություն. ցեղասպանության ծրագրի ծագումնաբանությունը (1876-1920), Երևան, «Լուսակն» հրատ., 2009, 248 էջ:

2010

229. Ջավախքը Հովհաննես Մկրտչյանի հուշերում, Ե., 2010, Առաջաբան, էջ 5-13:

230. Ժողովրդագրական գործընթացների միտումները Էրզրումի նահանգում (XVI դ. – XX դ. սկիզբ)¹, Հայոց հյուսիսային դարպասները. Ջավախք, Լոռի (հողվածների ժողովածու), Ե., 2010, թիվ 5, էջ 9-18:

231. Ջավախք (պատմական ակնարկ), Հայոց հյուսիսային դարպասները. Ջավախք, Լոռի (հողվածների ժողովածու), Ե., 2010, թիվ 5, էջ 19-38:

232. Ջաւախքը հին եւ միջին դարերում, Հայոց հյուսիսային դարպասները. Ջավախք, Լոռի (հողվածների ժողովածու), Ե., 2010, թիվ 5, էջ 39-51:

233. Ժողովրդագրական տեղաշարժերը Ջավախքում և Ախալցխայի գավառում 19-րդ դարի առաջին քառորդին, Հայոց հյուսիսային դարպասները. Ջավախք, Լոռի (հողվածների ժողովածու), Ե., 2010, թիվ 5, էջ 52-61:

234. Արցախ-Ջավախք. պատմական զուգահեռներ, Հայոց հյուսիսային դարպասները. Ջավախք, Լոռի (հողվածների ժողովածու), Ե., 2010, թիվ 5, էջ 62-74:

235. Ջավախքի հիմնահարցը, Հայոց հյուսիսային դարպասները. Ջավախք, Լոռի (հողվածների ժողովածու), Ե., 2010, թիվ 5, էջ 75-97:

236. Ներածություն, Հայոց պատմություն, 11-րդ դասարան, ընդհանուր և բնագիտամաթեմատիկական հոսանքների դասագիրք (ԸԲՄՅ), Մելքոնյան Ա., Չոբանյան Պ., Սիմոնյան Ա. և ուրիշներ, , Ե., էջ 4-5:

237. Արևելյան Հայաստանը XIX դարի սկզբին, Հայոց պատմություն, 11-րդ դասարան, (ԸԲՄՅ), էջ 26-29:

238. Արևմտյան Հայաստանը XIX դարի սկզբին, Հայոց պատմություն, 11-րդ դասարան, (ԸԲՄՅ), էջ 30-32:

239. Արևելյան Հայաստանը Ռուսաստանին միացնելու նոր փուլը, Հայոց պատմություն, (ԸԲՄՅ), 11-րդ դասարան, էջ 33-36:

240. Արևմտահայությունը XIX դարի 20-ական թվականներին, Հայոց պատմություն, 11-րդ դասարան, (ԸԲՄՅ), էջ 37-39:

241. Հայաստանը XIX դարի 30-40-ական թվականներին, Հայոց պատմություն, 11-րդ դասարան, (ԸԲՄՅ), էջ 39-43:

242. Արևելյան Հարցի սրումը: 1877-1878 թթ. ռուս-թուրքական պատերազմը և հայերը, Հայոց պատմություն, 11-րդ դասարան, (ԸԲՄՅ), էջ 54-58:

243. Հայկական հարցի միջազգայնացումը, Հայոց պատմություն, 11-րդ դասարան, (ԸԲՄՅ), էջ 58-62:

244. Հայ հասարակական-քաղաքական հոսանքները, Հայոց պատմություն, 11-րդ դասարան, (ԸԲՄՅ), էջ 63-66:

---

¹ Ինչպես սույն հողվածը, այնպես էլ «Հայոց հյուսիսային դարպասները. Ջավախք, Լոռի» հողվածների ժողովածուի 5-րդ համարում (Ե., 2010) զետեղված ներքոհիշյալ 5 հողվածներն արտատպություններ են:

245. Ազգային-հասարակական շարժումները, Հայոց պատմություն, 11-րդ դասարան, (ԸԲՄՅ), էջ 66-69:
246. Ազգային պայքարի նոր գաղափարախոսությունը: Ազատագրական խմբակները, Հայոց պատմություն, 11-րդ դասարան, (ԸԲՄՅ), էջ 69-73:
247. Հայ ազգային կուսակցությունները, Հայոց պատմություն, 11-րդ դասարան, (ԸԲՄՅ), էջ 74-78:
248. Ազատագրական պայքարի վերելքը: Հայդուկային շարժումը, Հայոց պատմություն, 11-րդ դասարան, (ԸԲՄՅ), էջ 78-82:
249. Արևմտահայերի ցեղասպանության թուրքական ծրագրի իրագործման սկիզբը, Հայոց պատմություն, 11-րդ դասարան, (ԸԲՄՅ), էջ 82-85:
250. Ազատագրական պայքարը 1894-1896 թվականներին: Հայկական հարցը և տերությունները, Հայոց պատմություն, 11-րդ դասարան, (ԸԲՄՅ), էջ 86-89:
251. Հայաստանը նորագույն շրջանում, ներածություն, Հայոց պատմություն, 11-րդ դասարան, (ԸԲՄՅ), էջ 182:
252. Հայաստանի Հանրապետությունը և Ջավախքը 1918-1920 թթ., Հայոց պատմության հարցեր, գիտական հոդվածների ժողովածու, հ. 11, Ե., 2010, էջ 258-284:
253. Ներածություն, Հայոց պատմություն, 11-րդ դասարան, հումանիտար հոսքի դասագիրք (ՀՀԴ), Մելքոնյան Ա., Բարխուդարյան Վ., Հարությունյան Գ., Չոբանյան Պ., Սիմոնյան Ա., Նազարյան Ա., Ե., Ջանգակ, 2010, էջ 3-4:
254. Հայաստանը 11-րդ դարի երկրորդ կեսին, Հայոց պատմություն, 11-րդ դասարան, (ՀՀԴ), էջ 29-33:
255. Հայ ժողովրդի ազատագրական պայքարը օտար նվաճողների դեմ 12-14-րդ դարերում, 11-րդ դասարան, (ՀՀԴ), էջ 33-40:
256. Արևելյան Հայաստանը XIX դարի սկզբին, Հայոց պատմություն, 11-րդ դասարան, (ՀՀԴ), էջ 134-137:
257. Արևմտյան Հայաստանը XIX դարի սկզբին, Հայոց պատմություն, 11-րդ դասարան, (ՀՀԴ), էջ 138-142:
258. Արևելյան Հայաստանը Ռուսաստանին միացնելու նոր փուլը, Հայոց պատմություն, 11-րդ դասարան, (ՀՀԴ), էջ 142-147:
259. Արևմտահայությունը XIX դարի 20-ական թվականներին, Հայոց պատմություն, 11-րդ դասարան, (ՀՀԴ), էջ 147-152:
260. Հայաստանը XIX դարի 30-40-ական թվականներին, Հայոց պատմություն, 11-րդ դասարան, (ՀՀԴ), էջ 152-156:
261. Արևելյան Հարցի սրումը: 1877-1878 թթ. ռուս-թուրքական պատերազմը և հայերը, Հայոց պատմություն, 11-րդ դասարան, (ՀՀԴ), էջ 169-173:
262. Հայկական հարցի միջազգայնացումը, Հայոց պատմություն, 11-րդ դասարան, (ՀՀԴ), էջ 173-178:
263. Հայ հասարակական-քաղաքական հոսանքները, Հայոց պատմություն, 11-րդ դասարան, (ՀՀԴ), էջ 179-183:
264. Ազգային-հասարակական շարժումները, Հայոց պատմություն, 11-րդ դասարան, (ՀՀԴ), էջ 183-187:
265. Ազգային պայքարի նոր գաղափարախոսությունը, Հայոց պատմություն, 11-րդ դասարան, (ՀՀԴ), էջ 188-190:

266. Ազատագրական խմբակները և կազմակերպությունները, Հայոց պատմություն, (ՀՀԴ), էջ 191-194:

267. Հայ ազգային կուսակցությունները, Հայոց պատմություն, 11-րդ դասարան, (ՀՀԴ), էջ 194-201:

268. Ազատագրական պայքարի վերելքը: Հայդուկային շարժումը, Հայոց պատմություն, 11-րդ դասարան, (ՀՀԴ), էջ 202-206:

269. Արևմտահայերի ցեղասպանության թուրքական ծրագրի իրագործման սկիզբը, Հայոց պատմություն, 11-րդ դասարան, (ՀՀԴ), էջ 206-210:

270. Ազատագրական պայքարը 1894-1896 թվականներին, Հայոց պատմություն, 11-րդ դասարան, (ՀՀԴ), էջ 211-214: :

271. Հայկական հարցը և տերությունները 19-րդ դարի վերջին տասնամյակում, Հայոց պատմություն, 11-րդ դասարան, (ՀՀԴ), էջ 215-218:

272. Առաջաբան, Թերզեան Պերճ, Յետադարձ անդրադարձ, յօդուածներու, ելոյթներու, հարցազրոյցներու եւ ուսումնասիրութեան ժողովածոյ, Գահիրէ, 2010, էջ 13-17:

273. Հայ-վրացական հարաբերությունները: Լոռու և Ջավախքի հիմնահարցերը (Հայոց պատմություն, հատոր IV, գիրք առաջին, նորագույն ժամանակաշրջան, 1918-1945 թթ.), ՀՀ ԳԱԱ պատմության ինստիտուտի հրատ., Ե., 2010, էջ 116-125):

274. Ջավախքի հիմնախնդիրը, (Հայոց պատմություն, հատոր IV, գիրք առաջին, նորագույն ժամանակաշրջան, 1918-1945 թթ.), ՀՀ ԳԱԱ ՊԻ հրատ., Ե., 2010, էջ 319-324:

275. Հայությունը խորհրդային հանրապետություններում. Ջավախք (Հայոց պատմություն, հատոր IV, գիրք առաջին, նորագույն ժամանակաշրջան, 1918-1945 թթ.), ՀՀ ԳԱԱ ՊԻ հրատ., Ե., 2010, էջ 618-623:

276. Հայ-վրացական պատերազմը (1918 թ. դեկտեմբեր), քարտեզ, մասշտաբ 1:700000 (Հայոց պատմություն, հատոր IV, գիրք առաջին, նորագույն ժամանակաշրջան, 1918-1945 թթ.), ՀՀ ԳԱԱ ՊԻ հրատ., Ե., 2010 (էջ 519-ից հետո):

277. Առաջաբան, Հայոց պատմություն, հատոր III, գիրք առաջին, նոր ժամանակաշրջան), (Է.Կոստանդյանի հետ համահեղինակությամբ), ՀՀ ԳԱԱ պատմության ինստիտուտի հրատ., Ե., 2010, էջ 3-10:

278. Հայաստանի վարչաժողովրդագրական և սոցիալ-տնտեսական իրավիճակը XVII դարի երկրորդ կեսին և XVIII դարում. Արևմտյան Հայաստան, ժողովրդագրական իրավիճակը (Հայոց պատմություն, հատոր III, գիրք առաջին), էջ 82-86:

279. Արևմտյան Հայաստանը XIX դարի առաջին երեսնամյակում (Հայոց պատմություն, հատոր III, գիրք առաջին), էջ 221- 260:

2011

280. Երկու խոսք, Գեղամ Պետրոսյան, Հայաստանի Հանրապետության հարաբերությունները Ռուսաստանի հետ (1918-1920 թթ.), Ե., 2011, էջ 5-10:

281. Պատմության կեղծարարության թուրք-ադրբեջանական պատմագրության մեթոդաբանական հիմքը, Պատմություն և մշակույթ. ընդդեմ կեղծիքի և ոտնձգության, հանրապետական գիտաժողովի հիմնադրույթներ, Ե., 2011, 4-6 մայիսի, էջ 12-13, նույնը տե՛ս ռուսերեն, Методологическая основа фальсификации истории в турецко-азербайджанской историографии, с. 71-72.

294. Հայկական կոտորածները Ախալքալաքի գավառում 1918 և 1921 թթ., Հայոց ցեղասպանության պատմության և պատմագրության հարցեր, գիտական աշխատություններ, թիվ 4, Ե., 2001, էջ 3-12:
295. Աբելյան Պողոս, Հայկական հարց, հանրագիտարան, Ե., 1996, էջ 7:
296. Ջավախքի տեղանունների հարցի շուրջ, Հայոց պատմության հարցեր, գիտական հոդվածների ժողովածու, թիվ 6, Ե., 2005, էջ 46-62:
297. Уроки армяно-грузинских отношений и проблема Джавахка, Կանթեղ, գիտական հոդվածների ժողովածու, հ. 2, Ե., 2001, էջ 166-179:
298. Աշոտ Մելքոնյան, Կենսամատենագիտություն, Ե., 2011, 80 էջ:
299. Ներածություն, Հայոց պատմություն (դասագիրք), Նորագույն շրջան, 12-րդ դասարան, հումանիտար հոսք, Երևան, 2011, էջ 3-5:
300. Ներածություն, Հայոց պատմություն, 1922 թվականից մինչև մեր օրերը, 12-րդ դասարան, ընդհանուր և բնագիտամաթեմատիկական հոսքերի դասագիրք, Երևան, 2011, էջ 3-4:
301. Հայաստանի պատմության և ժողովրդագրության հիմնահարցեր, «Միտք» վերլուծական կենտրոնի հրատ., Երևան, 2011, 556 էջ:

2012

302. Հայ պատմագիտության հրատապ խնդիրները Հայկական լեռնաշխարհի պատմամշակութային ժառանգության ուսումնասիրության բնագավառում, Հայկական լեռնաշխարհի պատմամշակութային ժառանգությունը միջազգային գիտաժողովի նյութերի ժողովածու, 24 հունիսի 2012, էջ 38-40:
303. Մոհամմատ Րիֆաթ ալ Իմամ, Հայկական հարցը Օսմանեան պետության մեջ 1878-1923, Գրքի հայերեն թարգմանության առթիւ, Հալէպ, 2012, էջ 11-17:
304. В поисках научной истины, Гегам Петросян, Отношения Республики Армения с Россией (1918-1920 гг.), Ереван, 2012, с. 5-10.
305. Հայոց պատմություն, դասագիրք 12-րդ դասարանի ավագ դպրոցների համար, ներածություն, Երևան, 2012 էջ 3-5:
306. Իրանես Խասիոտիսի «Հունական քաղաքականությունը Հայկական հարցի վերաբերյալ (1876-1996)» աշխատության հայերեն թարգմանության կապակցությամբ, Իրանես Խասիոտիս, Պատմական ավանդույթ և քաղաքական իրապաշտություն. Հունական քաղաքականությունը Հայկական հարցի վերաբերյալ (1876-1996), Երևան, 2012, էջ 3-6:
307. Ջավախքի հիմնահարցը և հայ դատը, Հայոց հյուսիսային դարպասները. Ջավախք, Լոռի (նյութերի ժողովածու), հ. 8, էջ 6-24:
308. Հայ-վրացական հակասությունները, Հայոց պատմություն, դասագիրք բարձրագույն ուսումնական հաստատությունների համար, խմբագրությամբ պրոֆ. Հր. Ռ. Սիմոնյանի, Երևան, 2012, էջ 558-561:
309. Ջավախքը ծանր փորձությունների առջև, Հայոց պատմություն, դասագիրք բուհերի համար, խմբ. պրոֆ. Հր. Ռ. Սիմոնյանի, Ե., 2012, էջ 580-589:
310. Լոռու գավառի և Ջավախքի հարցերը, Հայոց պատմություն, դասագիրք բուհերի համար, Ե., 2012, էջ 624-629:

311. Ակադեմիկոս Վլադիմիր Բախշիի Բարխուդարյան (Ծննդյան 85 և գիտամանկավարժական գործունեության 65-ամյակի առթիվ), (Պ. Չոբանյանի հետ համահեղինակ), ՊԲՀ, 201 թիվ էջ 236-239:

312. Արևմտյան Հայաստանը Արևելք – Արևմուտք առևտրա-կան հարաբերությունների ոլորտում, «Հայաստանի քաղաքակրթական ավանդը մետաքսի ճանապարհի պատմության մեջ» միջազգային գիտաժողովի նյութեր, 21-23 նոյեմբերի 2011 թ., Եր., 2012, էջ 4-17:

2013

313. Ազատագրական խմբակները և կազմակերպությունները, Հայոց պատմություն, 8-րդ դասարան, դասագիրք հանրակրթական հիմնական դպրոցի համար, Եր., 2013, էջ 80-82:

314. Ախալքալաքը խորհրդային իշխանության տարիներին, Հայոց հյուսիսային դարպասները. Ջավախք, Լոռի, (կյութերի ժողովածու), Եր., 2013, էջ 192-204, (վերատպություն):

315. Արևմտահայերի ազգային սահմանադրությունը, Ջեյթունի 1862 թ. ապստամբությունը, Հայոց պատմություն, 8-րդ դասարան, դասագիրք..., Եր., 2013, էջ 68-72:

316. Արևմտահայերի կոտորածները և ինքնապաշտպանական մարտերը 1890-ական թվականներին, Հայոց պատմություն, 8-րդ դասարան, դասագիրք..., Եր., 2013, էջ 91-96:

317. Արևելյան Հայաստանը 19-րդ դարի առաջին կեսին, Հայոց պատմություն, 8-րդ դասարան, դասագիրք..., Եր., 2013, էջ 38-42:

318. Արևելյան Հայաստանը 19-րդ դարի սկզբին, Հայոց պատմություն, 8-րդ դասարան, դասագիրք..., Եր., 2013, էջ 29-31:

319. Արևելյան Հայաստանի՝ Ռուսաստանին միացման նոր փուլը, Հայոց պատմություն, 8-րդ դասարան, դասագիրք..., Եր., 2013, էջ 31-34:

320. Հայ ազգային կուսակցությունները, Հայոց պատմություն, 8-րդ դասարան, դասագիրք..., Եր., 2013, էջ 83-87:

321. Հայ հասարակական-քաղաքական միտքը, Հայոց պատմություն, 8-րդ դասարան, դասագիրք..., Եր., 2013, էջ 65-68:

322. Հայ պատմագիտության խնդիրներն արդի ժամանակաշրջանում, «Հայագիտությունը և արդի ժամանակաշրջանի մարտահրավերները», Հայագիտական միջազգային երկրորդ համաժողով, լիազուրկ նիստի զեկուցումներ, Եր., 2013, էջ 100-102:

323. Հայաստանի ժողովրդագրության հիմնահարցերը հայագետ Հակովբոս Տաշյանի աշխատություններում, Բանբեր հայագիտության, 2013, թիվ 1 (1), 137-146:

323. Հայաստանի պատմավարչական բաժանումները, Հայոց պատմություն, 6-րդ դասարան, դասագիրք..., Եր., 2013, էջ 14-16:

324. Հայդուկային շարժումը, Հայոց պատմություն, 8-րդ դասարան, դասագիրք..., Եր., 2013, էջ 88-91:

325. Հայկական լեռնաշխարհը՝ հայերի հայրենիք, Հայոց պատմություն, 6-րդ դասարան, դասագիրք..., Եր., 2013, էջ 6-9:

326. Հայկական լեռնաշխարհի լճերը, գետերը և բնակիչմայական պայմանները, Հայոց պատմություն, 6-րդ դասարան, դասագիրք..., Եր., 2013, էջ 11-13:

327. Հայկական հարցի միջազգայնացումը, Հայոց պատմություն, 8-րդ դասարան, դասագիրք..., Եր., 2013, էջ 75-79:

328. Հայկական մարզը, 1836 թ. եկեղեցական կանոնադրությունը, Հայոց պատմություն, 8-րդ դասարան, դասագիրք..., Եր., 2013, էջ 36-38:

329. Հայոց պատմության դասերն ու պատգամները, Եր., ՀՀ ԳԱԱ «Գիտություն» հրատ., 2013, 632 էջ:
330. Հովսեփ Օրբելի – 125, Գիտության աշխարհում, 2013, թիվ 2-3, էջ 29-34:
331. Յուրահատուկ հաշվետվություն գիտնականի անցած պատվաբեր գործունեության մասին (Էմմա Կոստանդյանի հոդվածների ժողովածուի հրատարակության առիթով), Կոստանդյան Էմմա, Հայագիտական ուսումնասիրություններ, Եր., 2013, էջ 3-6:
332. Ներածություն, Հայոց պատմություն, 6-րդ դասարան, դասագիրք հանրակրթական հիմնական դպրոցի համար, Եր., 2013, էջ 3-4:
333. Ներածություն, Հայոց պատմություն, 8-րդ դասարան, դասագիրք..., Եր., 2013, էջ 3-4:
334. Ներսես Ե Աշտարակեցի կաթողիկոս և Կարապետ արքեպիսկոպոս Բագրատունի (կենսագրական գուգահեռներ), Անդին, Եր., 2013, թիվ 9, էջ 60-64 (վերատպություն):
335. Պատերազմը և Հայաստանը, Հայոց պատմություն, 8-րդ դասարան, դասագիրք..., Եր., 2013, էջ 73-75:
336. Պատմության ինստիտուտ (Կ. Խաչատրյանի հետ համահեղինակ), ՊԲՀ, 2013, թիվ 2, էջ 13-24:
337. Ջավախք լեռնաշխարհը հայ գրականության մեջ. Մ.Սարգսյանի «Խաչված քաղաքը» վեպը, Սարգսյան Մկրտիչ, Դեպի լեռոն Աբով, Եր., 2013, էջ 533-538 (վերատպություն):
338. Ջավախքը 1917-1921 թվականներին, Հայոց հյուսիսային դարպասները. Ջավախք, Լոռի, (կյուրերի ժողովածու), էջ 174-191 (վերատպություն):
339. Վարդ Ղազարյանի «Ջավախքի արձիվները Արցախի լեռներում» ուշագրավ աշխատության վերահրատարակության առիթով, Ղազարյան Վարդ, Ջավախքի արձիվները Արցախի լեռներում, Եր., 2013, էջ 8-10:
340. Приветственное слово, Художественная культура армянских общин на землях Речи посполитой, Минск, 2013, с. 12-13.

2014

341. Առաջին աշխարհամարտ–Հայոց ցեղասպանություն. պատճառներ և հետևանքներ, ՊԲՀ, 2014, N 3, էջ 3-10:
342. Ժողովրդագրական վիճակը, Հայոց պատմություն, հատոր II, միջին դարեր, գիրք II (IX դարի կես – XVII դարի առաջին կես), ՀՀ ԳԱԱ պատմության ինստիտուտ, Ե., «Ջանգակ» հրատ., 2014, էջ 625-631:
343. Հայ նոր ազատամարտի երգիչ Սահակ Սահակյանի ինքնատիպ գիրքը, Սահակ Սահակյան, Հայոց ազատամարտը երգերում, Ե., 2014, էջ 8-9:
344. Հայ պատմագիտության խնդիրներն արդի ժամանակաշրջանում, Հայագիտությունը և արդի ժամանակաշրջանի մարտահրավերները–Հայագիտական միջազգային 2-րդ համաժողովի զեկուցումների ժողովածու, Ե., «Գիտություն» հրատ., 2014, էջ 57-63.
345. Հրաչյա Գևորգյանի ուշագրավ աշխատությունը, Հրաչյա Գևորգյան, Եթե լռենք, քարերը կաղաղակեն, Ե., 2014, էջ 7-11:
346. Որպես նախաբան, Ճերեճեան Եղիկ, Յալերժի ճամփու կերտիչներէն, Պէյրուօ, 2014, էջ 3-5:
347. Պետրոս Հովհաննեսի Հովհաննիսյան (ծննդյան 70 և գիտամանկավարժական գործունեության 45-ամյակի առթիվ), ՊԲՀ, 2014, թիվ 2, էջ 230-231:
348. 500-ամյա հայկական տպագրության քառուղիներում (պատմական ակնարկ), Հայկական տպագրությունը դարերի միջով (հոդվածների ժողովածու), Ե., 2014, էջ 3-12:
349. Preface, Gasparyan Seda, The Armenian Genocide. A Linguocognitive Perspective, Yerevan, 2014, pp. 21-32.
350. Армения в XV- XIX вв., Россия – Армения, Энциклопедия, Ереван, 2014, 647-658.

351.Кавказский фронт Первой мировой войны- Геноцид армян□ последствия и причины,□Вестник арменоведения, 2014, N 2-3, էջ 7-15:

352.Հայոց պատմություն, 7-րդ դասարան, դասագիրք հանրակրթական հիմնական դպրոցի համար, Երևան, «Զանգակ» հրատ., 2014, Ներածություն, բաժին 2, գլուխ 1-2, էջ 3-4, 78-113:

353.Հայոց պատմություն, 9-րդ դասարան, դասագիրք հանրակրթական հիմնական դպրոցի համար, Երևան, «Զանգակ» հրատ., 2014, ներածություն, էջ 3-4:

354.Հայոց պատմություն, ընդհանուր և բնագիտամաթեմատիկական հոսքեր, 10-րդ դասարան, դասագիրք ավագ դպրոցի համար, Երևան, «Զանգակ» հրատ., 2014, Ներածություն, մաս Բ, բաժին 2, գլուխ 2, էջ 3-10, 176-182:

355.Հայոց պատմություն, ավագ դպրոցի 10-րդ դասարանի հումանիտար հոսքի դասագիրք, Երևան, «Զանգակ» հրատ., 2014, Ներածություն, էջ 3-12:

356.Армяно-грузинские противоречия, История Армении, под редакцией проф. Гр. Р. Симоняна, Ереван, 2014, с. 479-482.

357.Джавахк перед лоцом тяжелых испытаний, История Армении, Ереван, 2014, с. 497-505.

358.Вопросы Лорийского уезда и Джавахка, История Армении, Ереван, 2014, с. 534-538.

359.Հայոց ցեղասպանության խնդիրը Հայաստանի Հանրապետության անվտանգության համատեքստում, 21-րդ դարի մարտահրավերները և Հայաստանի անվտանգության հիմնախնդիրները, քաղաքագետների և միջազգայնագետների համահայկական համաժողովի նյութեր, Երևան, 2014, էջ 248-256:

2015

359.Հայ դատի խնդիրը Հայաստանի Հանրապետության արտաքին քաղաքականության ուղեգծում, Գիտության աշխարհում, 2015, թիվ 1, էջ 6-12.

360.winasityvaobis magivrad, ruben sahakiani, somexTa genocidi, Tbilisi, 2015, gv. 4-9.

361.Уникальный источник об армянских добровольческих отрядах на Кавказском фронте Первой мировой войны, Вестник арменоведения, 2015, N. 1, с.18-28.

362.Առաջին աշխարհամարտ–Հայոց ցեղասպանություն. պատճառներ և հետևանքներ, «Առաջին աշխարհամարտը և հայ ժողովուրդը. Պատմություն և արդիական խնդիրներ» միջազգային գիտաժողովի զեկուցումների ժողովածու, 1-2 հոկտեմբերի, 2014, էջ 3-12 (տե՛ս նաև ՊԲՀ, 2014, N 3, էջ 3-10):

363.Армянский народ в Великой отечественной войне (1941-1945), Нельсон Степанян - 100, сборник статей, Ереван, 2015, с.8-14.

364.The Armenian Genocide□□from International Recognition and Condemnation to Reparations and Restitution, Fundamental Armenology, Issue 1, Yerevan, 2015, pp. 57-62.

365. The Ottoman Policy of the Destruction of the Ethno-Demographic Structure of Erzurum Province of Western Armenia (from the 16th century to the beginning of the 20th century), *Fundamental Armenology*, Issue 1, Yerevan, 2015, pp. 287-293.

366. Հայության խնդիրները Մեծ եղեռնի 100-րդ տարելիցի նախաշեմին, Հայագիտությունը դարձրու՛մ, 2015, թիվ 1 էջ 58-64:

367. Воспоминания Федора Елисеева о казаках и армянских добровольческих отрядах на Кавказском фронте Первой мировой войны., *Культурное измерение войны: Первая мировая война в образах, в памяти и истории (к 70-летию факультета истории, философии и искусств)*, материалы международной научной конференции, Ставрополь, 2015, с. 31-35.

368. Первая мировая война: Кавказский фронт (анализ и оценки армянского историка), *Культурное измерение войны: Первая мировая война в образах, в памяти и истории (к 70-летию факультета истории, философии и искусств)*, материалы международной научной конференции, Ставрополь, 2015, с. 60-63.

369. Հայոց պատմություն, ավագ դպրոցի 11-րդ դասարանի հումանիտար հոսքի դասագիրք, Երևան, «Ձանգակ» հրատ., երկրորդ՝ լրամշակված հրատարակություն, Ե., 2015, էջ 3-12, 29-42, 138-160, 172-222, 298-303:

370. Խոյեցյան Ս., Լեհական օրագիր, Ե., 2015, էջ .

371. The 1915 Mets Yeghern (Genocide) of Armenians: History and Contemporary Problems, *Armenian Folia Anglistika, International Journal of English Studies*, 1(13)/2015 – Yerevan, pp. 180-185.

372. Հայոց ցեղասպանության միջազգային ճանաչման գործընթացը և հատուցման հիմնախնդիրը, «Հայոց ցեղասպանություն – 100. ճանաչումից՝ հատուցում», միջազգային գիտաժողովի զեկուցումների դրույթներ, Երևան, 2015, էջ 5-7:

373. Процесс международного признания геноцида армян, *Материалы международной научно-практической конференции, посвященной столетию геноцида армянского народа 1915 года, 17 апреля 2015 г., Ставрополь-Пятигорск*, 2015, с. 71-76.

374. 1918 թ. գարնանը Անդրանիկ Օզանյանի Ջավախք մեկնելու հանգամանքների շուրջ, *Անդրանիկ Օզանյան (հոդվածների ժողովածու)*, Երևան, 2015, էջ 77-98:

375. Значение резолюции Государственной Думы ФС РФ от 14 апреля 1995 г. в контексте процесса международного признания Геноцида армян, *Геноцид в исторической памяти народов и в информационных войнах современности*, материалы международного форума, Москва, 28 ноября 2014 г., Москва, 2015, с. 18-24.

376. Значение резолюции Государственной думы ФС РФ от 14 апреля 1995 г. в контексте процесса международного признания Геноцида армян, *Тезисы международной научной конференции, Геноцид как духовно-нравственное преступление против человечества*, 23-24 октября, Москва, 2015, с.4-6.

377. Maßnahmen zur Vorbeugung von Genoziden im 21. Jahrhundert - Faktenanalysen und Zeitzeugenberichte, Berlin, 2015, 2 november,

<http://aeae.eu/event/vortragsabend-vorbeugemasnahmen-gegen-die-genozidialen-verbrechen-im-21-jahrhundert-anhand-der-faktenanalyse-und-zeitzeugenberichte>).

378. Ստահոգ լրագրողի ուշագրավ ժողովածուն, Հասմիկ Գուլակյան, Չյուրացված դասեր, Երևան, 2015, էջ 5-6:

379. «Հայրենագրկում» եզրույթի իրավական ձևակերպման անհրաժեշտությունը, Ցեղասպանության հանցագործության կանխարգելման և պատասխանատվության միջազգային իրավական հիմնախնդիրները, գիտաժողովի նյութեր, Երևան, 22 ապրիլի, 2015, էջ 33-43:

380.Արևմտյան Հայաստան՝ Էրզիր (պատմություն և արդիական խնդիրներ), Տոհմիկ օր, ՀՕՄ-ի Թորոնթոյի (Կանադա),«Ռուբինա» մասնաճյուղ, տարեգիրք, Թորոնթո, 2015, 5 դեկտեմբեր, էջ 3-10:

381. Ցեղասպանություն և հայրենագրկում. ճանաչումից՝ հատուցում (հողվածների և հարցազրույցների ժողովածու), «Ձանգակ – 97» հրատարակչություն, Երևան, 2015, 440 էջ:

382.At the Summit of Ararat-Masis, Fundamental Armenology, Issue 2, Yerevan, 2015, pp. 121-128.

383.From the History of the Kars Oblast (1878-1918), Fundamental Armenology, Issue 2, Yerevan, 2015, pp. 295-308.